СТРАТЕГИЯ

ЗА

ВЪЗПИТАТЕЛНА РАБОТА

2019 – 2030 г.

УВОД

Настоящата Стратегия за възпитателната работа в Професионална гимназия по техника и строителство „Арх. Й. Миланов" гр. Перник наричана по-нататък за краткост Стратегията, е стратегически документ, който структурира политиките и мерките, свързани с възпитателната работа в училище.

Възпитателната работа е неизменна част от цялостния образователен процес. Това е заложено в Закона за предучилищното и училищното образование в дефиницията за образованието като процес, който включва обучение, възпитание и социализация.

В Закона за предучилищното и училищното образование са формулирани целите на образование, като във всяка една от тях са заложени възпитателни задачи.

Възпитанието като иманентна част от образованието в предучилищна и училищна възраст е интегрирано в Концепцията за ключовите компетентности в нейните три основни измерения: знания, умения и отношения.

Знанията са по-скоро свързани с дидактическото измерение на обучението.

Развитието на уменията има статус на средство за постигане на образователните цели. Автентичното възпитателно съдържание се намира в третия компонент на компетентностите – отношения. В контекста на отношенията са понятия като нагласи, ценности, мотиви, проявявани в поведението на личността.

Тяхното формиране е именно възпитателната дейности и това е гарантирано в чл. 3, ал. 2, т. 1 и т. 3 от Закона за предучилищното и училищно образование като право на всяко дете и всеки ученик на достъп до качествено образование.

За целите на Стратегията възпитанието се дефинира като процес на формиране на отношения - ценности, нагласи, мотиви насочени към развитие на личността като индивидуалност и член на обществото. То е неразделно свързано с процеса на обучение, осъществяван в образователните институции, в контекста на индивидуалната и обществената значимост на образованието и е насочен към постигане на лични и обществени цели, удовлетворяване на потребности на индивида и обществото, както и със създаване на условия за всяко едно дете и ученик за реално и активно участие във всички дейности, свързани с неговото развитие.

Развитието и формирането на ценности чрез съответна педагогическа дейност са в основата на възпитателната работа . Значимостта на ценностното развитие на гражданите на Европейския съюз като общност, „чиито характеристики са плурализмът, недискриминацията, толерантността, справедливостта, солидарността и равенството между жените и мъжете", е залегнала в самото начало на Договора от Лисабон, където в *Член 1а* са отбелязани основните ценности, на които се основава Европейският съюз - „зачитане на човешкото достойнство, на свободата,демокрацията, равенството, правовата държава".

Тези ценности са заложени и в основата на Стратегията за възпитателната работа в ПГТС"АРХ. Й.МИЛАНОВ"

2. АНАЛИЗ НА ПОЛИТИКИТЕ И СРЕДАТА ЗА ВЪЗПИТАТЕЛНА РАБОТА В ПГТС"АРХ. Й.МИЛАНОВ"

През последните две десетилетия възпитателната работа в образователните Институции,така също и в ПГТС"Арх. Й. Миланов" се осъществява в ситуация на парадоксалност. От една страна, възпитателна работа се реализира на практика в училище, независимо дали я назоваваме като такава, или се определя в рамките на образователни дейности.

Могат да бъдат посочени много примери за успешни практики, особено в рамките на извънкласна и извънучилищна дейност, в областта на патриотичното, естетическото, физическото, интелектуалното, интеркултурното, здравното, екологичното възпитание, в т.ч. реализирани чрез проектни дейности.

От друга страна, липсва ясно изразена позиция по отношение на дефинирането и определянето на параметрите на възпитателната работа в училище, което води до подценяване на значимостта й, изтласкването й в периферията на извършваните дейности с учениците, което води до непълноценно използване на потенциала на възпитателните взаимодействия.

Официално значимостта на възпитанието се направи в Закона за предучилищното и училищното образование, в дефиницията за образование: Чл. 3 (1) „Образованието като процес включва обучение, възпитание и социализация".

Всяка една от основните цели, представени в чл. 5 (1) на Закона са и с възпитателна насоченост.

В Наредба № 13 за гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование (2016) всичко, свързано с формирането на отношения в рамките на съответния вид образование, е с възпитателна насоченост, в т.ч. при Рамковите изисквания за резултатите в Приложенията по етапи – предучилищно образование, начален етап на основната степен, прогимназиален етап на основната степен, първи гимназиален етап на средната степен; Рамковите изисквания за организиране на часа на класа и Рамковите изисквания за създаване и функциониране на ученическите съвети.

Измерения на възпитателната работа в образователните институции има в Наредба № 5 за общообразователната подготовка (2015) и в Наредбата за приобщаващото образование (2017), особено в Раздел IV. Изграждане на позитивен организационен климат и подходяща психологическа среда в детските градини, училищата и центровете за подкрепа на личностното развитие; текстовете, свързани с извънучилищната педагогическа дейност, и др.

Възпитателна работа е заложена и в Механизма за противодействие на тормоза и насилието в институциите в системата на предучилищното и училищното образование.

Успешното реализиране на възпитателна работа в училище е в пряка зависимост от добронамереното, ползотворното, взаимнообогатяващо взаимодействие между него, от

една страна, и семейната общност, от друга, в качеството им на основни социални структури, осъществяващи възпитателни функции. Освен тях трябва да бъдат отчитани възпитателните въздействия на различни социални институции, развиващи детската личност в областта на изкуството, спорта и науката. Поради факта, че детето е основен субект на взаимодействие и в семейството, и в училището, и в други социални институции, е необходимо техните усилия да бъдат в по-голяма степен координирани и съгласувани, хармонични и балансирани по посока неговото благополучие.

Преминавайки непрекъснато от пространството на семейството към това на образователната институция и обратно, детето пренася върху себе си ефектите от съответните взаимодействия, осъществявани в рамките на едната или другата. Това не е просто процес на взаимодействие между семейството и училището, а е процес на взаимодействие между семейството и държавата, доколкото училището отразява образователната политика на държавно ниво.

И семейството, и образователните институции имат своите социални ангажименти по отношение възпитанието на децата заложени в Семейния кодекс и ЗПОУ. Изхождайки от спецификите на функционирането им като социални структури, се налага очертаване на политики, отговарящи на няколко основни въпроса, свързани с реализирането на възпитателна дейност в рамките на училището.

- След като възпитанието е ангажимент и отговорност както на семействата, така и на училището, тогава какви са рамките на възможно влияние и интервенция при необходимост, свързани с формирането на личността на детето, на негови възгледи, убеждения, ценности, мотиви?
- Регламентирани ли са ангажиментите на учителите и останалия персонал в училище по отношение взаимодействието с родителите и други членове на семейството, които ги заместват при определени ситуации?
- Какви са възможностите и границите на намеса от страна на училището във възпитанието на детето, отчитайки възпитанието и в семейната му среда?
- Какви са възможностите и границите на намеса на родителите по отношение на вземани от представители на училището решения, свързани с възпитанието на тяхното дете?

Реализирането на възпитателна дейност в училището зависи основно от ангажираността на учителите в тази насока. Ключово значение има тяхното разбиране за това какви са основните направления на възпитателната работа, каква е ролята на образователната институция за разрешаване на проблеми с възпитателен характер.

Според учителите основните възпитателни проблеми днес са свързани с:

- нравственото формиране на личността на детето, неговите ценностни ориентации, проявяване на уважение към хората (независимо от тяхната възраст, статус, различия), наличие на агресивни прояви, спазване на установени правила;
- отношението към ученето (основно мотивацията за учене) и концентрацията на вниманието по време на учебния процес и др.

Втората група проблеми отразяват очаквания към ценностното формиране на личността, възпитанието в хуманизъм и толерантност, възпитание в

дисциплинираност.
Третата група проблеми са пряко свързани с необходимостта от повишаване на привлекателността на ученето и образованието чрез възпитание за засилване на личностната им значимост за учениците.

Изхождайки от мненията на учителите, приоритетни възпитателни цели в педагогическата дейност в българското училище днес могат да бъдат очертани в следните направления:
- формиране на нравствени ценности, възпитание в нравственост, добронамереност;
- възпитание в толерантност (в т.ч. интеркултурно възпитание);
- възпитание на уважение към другите (връстници, възрастни, учители);
- възпитание в отговорност (пред себе си и другите), добросъвестност; уважение към училището;
- възпитание в дисциплина;
- преодоляване на агресията;
- възпитание в позитивни междуличностни отношения;
- гражданско образование и възпитание (активна гражданска позиция);
- възпитание в алтруизъм, взаимопомощ, съпричастност;
- възпитание в патриотизъм;
- правно възпитание (формиране на правно съзнание);
- екологично възпитание (позитивно отношение към околната среда, опазване на околната среда);
- трудово възпитание (възпитаване на трудолюбие, трудови навици, уважение към труда на другите);
- възпитание на мотивация за учене, формиране на интереси, положително отношение към образованието и ученето;
- естетическо възпитание;
- физическо възпитание
- взаимодействие с родителите, по-активно включване на родителите и др.
В гледната точка на учителите доминират цели в контекста на нравственото възпитание, последвани от цели в сферата на гражданското, патриотичното, правното, екологичното, трудовото, интелектуалното, естетическото, физическото възпитание.

Възпитателната работа в училище се реализира в няколко основни направления посредством:
- личността на учителя като основен възпитателен фактор;
- ролята на класния ръководител като възпитателен фактор;
- личностните взаимодействия с другите представители на педагогическите специалисти и непедагогическия персонал;
- учебното съдържание;
- дейността в часа на класа;
- извънкласни и извънучилищни дейности.

Фактори, които затрудняват реализирането на възпитателната работа в образователните институции, са:
- недостатъчност на компоненти с възпитателна насоченост в урочната дейност;
- слаба активност по отношение реализиране на извънкласни и извънучилищни дейности;
- недостатъчна ангажираност на учителите с възпитателна работа;

- недостатъчна подготвеност на учителите за осъществяване на възпитателна работа;
- неефективност на взаимодействието между образователната институция и семействата;
- разминавания в очакванията между училището и семействата по отношение на това кой е отговорен за възпитанието на децата;
- неефективност на взаимодействието между училището и други социални организации, реализиращи възпитателни дейности;
- противоречивост на ценностната насоченост и нравственото възпитание при осъществяване на възпитателни взаимодействия в семейството и училището;

Ключово условие за осъществяване на успешна възпитателна работа в училище е ефективното взаимодействие със семейството.
Проявяването на взаимно уважение и доверие между тях на базата на познаване на спецификите на осъществяване на възпитателна дейност е предпоставка за ползотворно сътрудничество по посока развитието и благополучието на детето. Това извежда на преден план необходимостта от развитие на политики на училището по отношение повишаване на компетентността на педагогическите специалисти за ефективно общуване с представителите на семейството, както и подпомагане на членовете на семействата за повишаване на педагогическата им компетентност по посока осигуряване на оптимална възпитателна среда за развитие на способностите на децата и формиране на поведение съобразно обществените очаквания за нравствена възпитаност.

В политиките на училището по отношение взаимодействието със семействата могат да бъдат заложени няколко основни направления:

- Информационно:

- от страна на училището – всичко, необходимо на родителите за ориентиране в очакванията на училището по отношение на поведението на ученика и предложения за възможности за развитието им: правилници, заповеди, организиране на мероприятия, екскурзии,участие в състезания и т.н.;
- от страна на родителите – информация, която трябва да бъде взета предвид от училището с оглед обучението и възпитанието на децата (например заболяване на детето, специфични изисквания на родителя към храненето на детето и др.)

- Решаване на възникнали проблемни ситуации в училище, свързани:

- с учебните постижения;
- с поведението на учениците;
- с неучебни дейности в училището;
- при реализирането на извънкласни дейности по интереси;
- адаптация към средата на деца със СОП, от малцинствени групи, мигранти, бежанци и др.

- Включване на представители на семейството:

- в дейностите на училището;
- в урочната дейност;
- в часа на класа;
- в извънкласна и извънучилищна дейност;

- инициирне на идеи и дейности от страна на родителите за подобряване на възпитателна среда в училище;

➢ Активно включване и съдействие от представители на семейната общност при реализацията на дейности на училището – празници, тържества, състезания, конкурси, фестивали и др.

➢ Участие в колективни органи в помощ на училището:
- Родителски актив;
- Училищно настоятелство;
- Обществен съвет.

В зависимост от условията на социалната среда, в която функционира училището , те могат да заложат стратегически взаимодействия с различни социални структури, които реализират дейности с възпитателна насоченост – читалища, музеи, театри, спортни клубове и др.

ВОДЕЩИ ПРИНЦИПИ ПРИ РЕАЛИЗАЦИЯ Н А С ТРАТЕГИЯТА

1. ***Законосъобразност*** – съответствие на целите и предлаганите мерки на законите и подзаконовите нормативни актове.
2. ***Партньорство*** – възможно най-широко участие на всички организации и партньори в реализацията на политиките за възпитателната работа в училище.
3. ***Координираност*** – осигуряване на взаимна обвързаност и съгласуваност на прилаганите мерки от страна на реализиращите ги субекти в училище и техните социални партньори (културни институции, спортни организации, общински центрове и др.).
4. ***Съответствие*** – подбор на адекватно спрямо възпитателните цели съдържание и методи за тяхното постигане, които да съответстват на изискванията за индивидуален прогрес и уважение към достойнството на личността.
5. ***Автономия*** – поставяне на акценти в дейността на училището съобразно конкретни индивидуални и социални потребности, свързани с личностното формиране на учениците.
6. ***Устойчивост на резултатите*** – осигуряване на трайно и дългосрочно въздействие за постигане на определената визия.

МИСИЯ

Възпитателната работа в училище е насочена към формиране и развитие на личностни качества и социална компетентност на учениците като уникални личности и достойни граждани за изграждане на демократично общество

ВИЗИЯ

Стратегията прогнозира и определя направления и действия за подобряване на благополучието на учениците в ПГТС"Арх.Й.Миланов" чрез:
- изграждане на комплексна и всеобхватна система за възпитателна работа ;

- създаване на условия за усъвършенстване на образователната среда чрез активно участие на всички субекти, ангажирани с възпитателни дейности на учениците;
- ефективни взаимодействия на училището и семейната общност;
- законово гарантиране на правата на учениците за достъп до качествено възпитание;
- законово гарантиране на правата и отговорностите за възпитателна работа в училище от страна на педагогическите специалисти;
- подобряване на условията за реализация на възпитателна работа в училище.

Стратегията регламентира създаване на условия за усъвършенстване на възпитателната среда в училище чрез активното участие на всички заинтересовани страни, правата и социалните отговорности на всички образователни институции, ангажирани в изпълнението на дейности, осигуряващи възпитателната работа в съответствие с най-добрия интерес за децата и учениците в Република България.

ОПЕРАТИВНИ ЦЕЛИ

Оперативните цели конкретизират насочеността към подкрепа на формирането на:
1. личностни качества, ценности, нагласи и мотиви за интелектуално, емоционално, социално, духовно-нравствено и физическо развитие на учениците в съответствие с възрастта, потребностите, способностите и интересите им;
2. личностни качества, умения, нагласи и мотиви за спазване на утвърдени правила и регламенти в рамките на училището и социалния живот;
3. патриотични нагласи и чувства, патриотично самосъзнание и национална идентичност;
4. личностни качества, ценности и мотиви за професионална реализация;
5. умения, свързани с просоциално активно поведение, насочено към готовност за включване в дейности по посока устойчиво развитие, екология, доброволчество, благотворителност;
6. устойчиви нагласи и мотивация за учене през целия живот;
7. общо утвърдени ценности като признаване на равнопоставеността между хората на базата на човешките права, готовност за прилагане на принципите на демокрацията и правовата държава, на активното и отговорното гражданско участие, т.ч. в контекста на глобалното гражданско образование;
8. толерантност и уважение към различните измерения на социокултурната идентичност;
9. толерантност и уважение към правата на хората с увреждания;
10. уважение към националните, европейските и световните културни ценности и традиции;
11. европейска идентичност;
12. умения за разрешаване на конфликти по ефективен и неагресивен начин.
13. умения, свързани със самопознание, рефлексия, формиране на адекватна самооценка,предпоставка за вземане на обосновани, реалистични решения;
14. комуникативни умения и умения за работа в екип;
15. личностни качества и нагласи за осигуряване на безопасност на движението по пътищата;
16. личностни качества, ценности и мотиви за развитие на култура на нетолерантност към

корупцията в обществото;
17. умения за безопасна, неагресивна и развиваща личността работа в дигитална среда;
18. умения за ефективно реализиране на демократично гражданство.

МЕРКИ

I. Възпитателни взаимодействия в рамките на урочната дейност, часа на класа, извънкласната и извънучилищната (в т.ч. проектна) дейност.

1. Формиране на просоциално поведение чрез дейности в подкрепа на каузи в рамките на доброволчество, благотворителност, екологични инициативи и др. - на територията на образователните институции или извън тях.
2. Формиране на нагласи за приемане на различията между децата и учениците.
3. Създаване условия за превенция срещу езика на омразата.
4. Повишаване на мотивацията за учене, в т.ч. за редовно посещаване на училище, управление на собственото развитие и напредък в контекста на образователното и професионалното ориентиране.
5. Стимулиране и подкрепа за развитие и изява на заложбите и талантите в областта на науката, изкуството и спорта за повишаване на мотивацията за развитие - на територията на училището или извън тях, в страната и в чужбина.
6. Създаване и развитие на партньорство и сътрудничество от образователната институция и други заинтересовани институции и организации, осъществяващи възпитателна работа в областта на здравето, спорта,културата и социалното включване.
7. Включване в стратегиите на преподаване в рамките на урочната дейност на компоненти с възпитателно въздействие.
8. Използване ресурсите на проектните дейности, осъществявани от училището за реализиране на възпитателни ефекти.
9. Утвърждаване ролята на часа на класа като форма на възпитателна работа в училище.
10. Подкрепа на дейността на ученическите съвети и ученическото самоуправление в училище чрез обсъждане и решаване на въпроси, свързани с възпитателните дейности в училищната общност и в училищния живот с активното участие на самите ученици.